

Minciună în situații de constrângere – da sau nu?

Un exercițiu în etică

«Și Domnul i-a zis lui Samuel: „Până când îl vei jeli pe Saul pentru că l-am lepădat ca împărat peste Israel? Umpre-ți cornul cu untdelemn și du-te, te voi trimite la Isai betleemitul, pentru că Mi-am ales un împărat dintre fiii săi”. Și Samuel a zis: „Cum să mă duc? Dacă va auzi Saul mă va ucide”. Și Domnul a zis: „Ia cu tine o vițea și spune: „Am venit să jertfesc Domnului”. Și cheamă pe Isai la jertfă; și Eu îți voi spune ce să faci și Îmi vei unge pe acela pe care îți-l voi spune”»

(Citește și Geneza 12,10-20; 20; 26,1-11; Exod 1,15-22 și Iosua 2)

Este minciuna probabil justificată? Este inducerea în eroare același lucru ca și minciuna? Era prorocul Samuel implicat într-o inducere în eroare? Aceste întrebări, și altele, vin inevitabil imediat după ce am citit primele câteva versete din 1 Samuel 16. Deodată suntem confrunțați cu domeniul eticii biblice. Ce ne învață Biblia în mod strict cu privire la minciună și inducere în eroare? Un răspuns rapid și scurt nu este simplu de dat. În realitate este nevoie de un anumit exercițiu în etică, pentru a da un răspuns bine gândit și bazat pe Biblie.

Înainte să analizăm acest caz greu cu privire la Samuel, va fi de ajutor să studiem pe scurt alte cazuri biblice, unde se ridică aceleași întrebări. Minciuna lui Avraam (Geneza 12 și 20) și cea a lui Isaac (Geneza 26) din cauza soțiilor lor nu ridică probleme reale față de fundamentul biblic de nezugduit al eticii «Să nu minți». Avraam și Isaac *au mințit*, și în mod foarte clar a fost *greșit*. Biblia a notat nu numai faptele de credință ale patriarhilor, ci și greșelile lor. Avraam și Isaac au obținut amândoi intrare în „Hall of Faith” în Evrei 11, dar cu siguranță nu pentru minciunile lor. Nu este necesar să-l scoatem pe Avraam de sub responsabilitate, numind păcatul lui „o minciună bună” (sau minciună obligată), căci Sara era sora lui vitregă. Și cu siguranță în cazul lui Avraam și al lui Isaac în timpul acela nu s-a învățat din Biblie principiul etic „scopul sfințește mijloacele”. Finalul a fost eliberarea egoistă de propriile împrejurări cu prețul purității soției. În orice caz minciuna se sfârșește totdeauna cu rezultate tragice, și numai prin harul lui Dumnezeu a fost împiedicat dezastrul.

Ce este cu cazul lui Rahab? Categorie, ea a mințit, ca să protejeze pe spionii evrei, și Dumnezeu a păzit-o pe ea și toată casa ei, atunci când a fost distrusă cetatea Ierihon. Oricum, Biblia nu spune, că Rahab a fost binecuvântată pentru că a mințit, ci pe baza credinței ei în Domnul Dumnezeu lui Israel (Iosua 2,11). Fapta ei de credință, primirea spionilor (Evrei 11,31), ascunderea lor (Iosua 6,25) și trimiterea lor (Iacov 2,25) au fost lăudate și au primit recunoaștere dumnezeiască, dar *nu* minciuna ei. Minciuna lui Rahab nu a fost legitimă pe baza unei oarecare „etici în timp de război”. Dacă noi numim bună mințirea dușmanilor în timpuri de război, nu va mai dura mult, ca la fel să numim bună mințirea unuia din „dușmanii” noștri care face „război” cu noi. Unii oameni legitimează minciuna în declarația de impozitare a salariului lor prin aceea că ei deposedează statul cu impozitul pe nedrept și nedreptatea socială ca pe un dușman în război. Dumnezeu nu avea nevoie de minciuna lui Rahab, chiar dacă era timp de război. Dumnezeu nu era dependent de această alternativă și de această posibilitate, ca să salveze pe cei doi spioni de împăratul Ierihonului! Incluziunea fostei

curve Rahab în genealogia lui Hristos nu este pecetea lui Dumnezeu cu privire la recunoașterea minciunii lui Rahab, ci o dovadă a harului Său incredibil.

Cazul moașei evreice din Exod 1,15-21 este puțin mai complicat, căci acolo sunt două posibilități. Prima este, că moașele nu au mințit. Dacă este așa, atunci Dumnezeu a intervenit în chip minunat, ca să scurteze eforturile evreicelor. A doua posibilitate este, că evreicele au mințit, dar minciuna lor potrivit relatării Sfintei Scripturi nu a fost pedepsită. Cuvântul inspirat lasă să se întrevadă, că moașele au fost binecuvântate de Dumnezeu. În orice caz nu pentru minciuna lor, ci pentru că ele s-au temut de Dumnezeu și au încetat să participe la uciderea copiilor, așa cum a ordonat faraon.

Dar, un moment! Nu au fost moașele *constrânse* să mintă, deoarece aceasta era singura alternativă la uciderea copiilor? Nu! Ele puteau, de exemplu, să refuze să vorbească despre aceasta și să suporte consecințele rezultate din aceasta. Aceasta ar fi putut însă însemna moartea lor proprie. Dar justifică păstrarea propriei vieți neadevărul? Ce înseamnă de fapt expresia biblică „martiraj”? Și noi ne aflăm în situații foarte dificile și încurcate, deoarece trăim într-o lume decăzută. Însă Dumnezeu nu ne va duce în situații în care suntem *constrânși* să fim neascultători față de El. Nici o persoană nu este constrânsă să aleagă un *rău* din două *rele*. Domnul nostru Isus a trăit de asemenea în această lume decăzută, cu toate împrejurările ei grele. A fost El neascultător față de Legea lui Dumnezeu, deoarece a fost constrâns, să aleagă răul cel mai mic? Nu! El a ales totdeauna drumul cel corect, indiferent cât de grea sau de neiubită era alegerea. În tot Noul Testament suntem îndemnați să fim sfinți și să urmăm exemplul Domnului nostru.

Cum se aplică aceasta la cazul clasic al iudeilor, când în timpul celui de-al doilea război mondial acestora li s-au oferit ascunzători față de naziști? Ce vom răspunde noi autorităților, dacă ne-ar întreba, dacă ascundem iudei în casele noastre? Vom spune noi adevărul, și în felul acesta vom trăda pe iudei, sau vom minți, ca să salvăm viața iudeilor? Nu am fi noi constrânși să ne decidem pentru unul din cele două rele? Ar mai fi în acest caz alternativa tăcerii, în timp ce casa noastră este perchiziționată, sau și alternativa de a pune sub semnul întrebării legitimitatea autorităților naziste. Da, s-ar putea ca aceasta să însemne arestarea și moartea atât a iudeilor cât și a noastră, dar noi nu i-am trădat și nu am mințit. Am fi ascultători de Dumnezeu și am lăsa urmările pe seama Lui. A minți autoritățile nu înseamnă în nici un caz siguranță. Dacă în astfel de împrejurări vom avea curajul și prezența de spirit să facem ce este corect, aceasta este o altă chestiune. Dar Dumnezeu ne făgăduiește în 1 Corinteni 10,13, că noi *niciodată* nu vom ajunge în situații din care să nu avem o ieșire *bună*, și *niciodată* nu vom fi fără puterea necesară de a merge pe drumul *corect*. Ce făgăduință minunată!

Să revenim la cazul moașelor și să punem o altă întrebare. Nu este minciuna lor justificată și corectă, deoarece era calea *cea mai potrivită* în situația aceasta? Aceasta este ceea ce învață etica situației. Cu toate că această etică *pare* să fie creștină, după felul cum vorbește despre dragoste, ea nu este. De ce nu? În fond etica situației așează pe om deasupra lui Dumnezeu. Cine, de exemplu, decide care este „drumul cel mai potrivit”, când neascultarea de poruncile lui Dumnezeu este în joc? Avem noi voie să îndrăznim, „să ne jucăm” cu Dumnezeu? Chiar și adulterul este practicat în numele dragostei și a eticii situației. Biblia nu învață nici o etică a situației. Cu unghiul nostru de vedere limitat în orice situație, noi trebuie să iubim pe Dumnezeu și să ascultăm de El. „Minciuna potrivită” a moașelor nu a salvat situația. Faraon a dispus să se înece copilașii, ca să-și împlinească intențiile lui rele. Noi trebuie în primul rând

să ascultăm de Dumnezeu în orice situație și să ne încredem în El, că El are o cunoaștere nelimitată și are o privire de ansamblu.

Dar ce este cu exemplul prorocului Samuel? Cu siguranță acesta este cazul cea mai greu dintre toate cazurile studiate până acum – probabil cel mai greu din toată Biblia. Pe de o parte pentru că atât exemplul despre Avraam și Isaac cât și cel despre moașe au avut loc înainte de darea Legii, și în cazul lui Rahab ea a luat parte ca femeie dintre păgâni, care nu avea Legea mozaică. Desigur aceasta nu scuză minciuna ei și în nici un caz nu diminuează cerințele lui Dumnezeu (ea avea conștiință, dată ei de Dumnezeu!), dar aceste împrejurări ar putea probabil să aibă efecte asupra gravității vinei sau a pedepsei din partea lui Dumnezeu. Oricum ar fi, prorocul Samuel avea înaintea lui cele zece porunci scrise. Mai mult decât atât, Domnul Însuși a spus lui Samuel, ca El să înșele pe Saul. Și el a făcut așa, sau? Este aceasta cu adevărat inducere în eroare? Inducerea în eroare include, conform definiției, nesinceritate. Domnul nu a poruncit lui Samuel să facă ceva înșelător. El nu spune lui Samuel, ca Samuel să spună, că el merge la Betleem, ca să jertfească, și apoi totuși să nu jertfească. Samuel a jertfit, așa cum obișnuia, dar el s-a folosit de ocazie, ca să ungă pe David ca împărat nou. Acesta este un exemplu pentru faptul de a ascunde adevărul de aceia care ar avea dreptul să cunoască *tot* adevărul.

Minciuna nu este niciodată justificată, dar Biblia nu cere să descoperi fiecăruia tot adevărul. Tăinuirea adevărului este numai atunci păcat, când există obligația de a descoperi faptele ascunse, sau există intenția de a duce pe cineva în rătăcire morală. Domnul Isus nu a mințit pe dușmanii lui nici măcar o singură dată, dar foarte des El nu le-a dat un răspuns clar, cu intenția de a ascunde tot adevărul. El a vorbit intenționat în pilde, ca să ascundă adevărul față de cei sceptici, care din propria vină au pierdut dreptul la adevăr (vezi Matei 13,10-13). În privința aceasta Samuel era greșit, atunci când a mințit pe Saul, dar nu a fost greșit, să tănuiască toate intențiile sale. Când se pun întrebări, părinții să nu mintă niciodată pe copiii lor, dar ei nu sunt constrânși să descopere totul, dacă nu este necesar ca copiii să știe. Dar cu toate acestea părinții ar trebui să fie foarte prudenți cu privire la lucrurile care le tănuiesc față de copiii lor. Pe de altă parte un copil acționează categoric greșit, dacă ascund de părinții lor fapte, pe care părinții au dreptul să le știe.

O aplicare contemporană, care este foarte asemănătoare cu cazul lui Samuel, este situația creștinilor din țările comuniste, care se strâng pe ascuns. Pentru ei nu ar fi corect să mintă autoritățile, dar nu este greșit pentru ei, să lase să se arate ca și cum ar merge la cumpărături (asemenea situației lui Samuel, atunci când a luat vițeaua), dar apoi în drum spre piață să se întâlnească cu creștini. Faptul că autoritățile se pot înșela cu privire la toate intențiile creștinilor nu face pe credincioși vinovați din punct de vedere moral. Vezi exemplul Domnului nostru din Luca 24. Mai întâi El Și-a ascuns adevărata lui identitate față de cei doi ucenici și i-a întrebat: «Ce?» (versetul 19), și «S-a făcut că vrea să meargă mai departe» (versetul 28). Desigur intenția Domnului nostru a fost să descopere inima celor doi ucenici. În nici un caz Domnul nostru nu a fost vinovat de o vorbire greșită sau inducere în eroare, chiar dacă cei doi ucenici prin aceasta au crezut că Isus era numai un străin neinformați.

Relatățile biblice despre Ehud în Judecători 3,12-30, Elisei în 2 Împărați 6,8-23 și Ieremia în Ieremia 38,14-28 nu arată fapte de a minți, ci de a nu descoperi toate faptele. Ehud nu a mințit, deoarece el a avut realmente un mesaj secret din partea lui Dumnezeu pentru împăratul păgân Eglon – și anume, împuternicirea de a-l omorî! Elisei nu a mințit, deoarece contextul ne arată clar, că țelul suprem al sirienilor era împăratul din Israel. Ieremia nu a mințit căpeteniile,

care l-au întrebat despre tratativele lui la împăratul Zedechia, căci el a vorbit realmente despre luarea lui în captivitate, în timp ce i-a adus mesajul profetic.

Același principiu, de a nu minți, ci de a nu spune tot adevărul aceluia care nu trebuie și nu au dreptul să-l știe s-a folosit și în atacul călăuzit de Dumnezeu asupra cetății Ai, în Iosua 8. Dumnezeu nu poate fi acuzat, că El ar fi spus lui Israel, ca ei să mintă sau să înșele, numai pentru că armata din Ai a gândit că tactica lui Iosua va fi aceeași ca cea din Iosua 7. În acest caz este bine să se observe, că Dumnezeu nu a spus lui Iosua, ca el să trimită o delegație de pace neautentică înapoia căreia să se ascundă trupele de atac. Aceasta ar fi fost necinstit, căci o astfel de procedură nu se încadra în înțelegerile generale și regulile acceptate în război. (O minge deviată la fotbal induce în eroare pe adversar, dar nu perfid, căci este permis în regulile fotbalului. Dar să iei o a doua minge în locul mingii deviate este înșelătorie!) În aceeași măsură folosirea inducerii în eroare într-un război *drept* (o altă practică în etică) nu este caracterizată prin minciună și înșelătorie. Dar folosirea simbolului „Crucii roșii” sau a drapelului alb ca momeală este în afara „regulilor jocului” general acceptate și este în sine necinstită și de aceea perfidă.

Aplicarea eticii nu este ușoară. Deseori la urmă avem mai multe întrebări decât am avut la început. Cu toate acestea astfel de exerciții de etică sunt bune pentru sănătatea noastră spirituală, chiar dacă prin aceasta „extremitățile libere” nu se leagă prin aceasta. Cu toate că nu toți creștinii sunt de acord, concluzia noastră în acest exercițiu scurt de etică este următoarea: Biblia ne învață că *totdeauna* este greșit să minți și să induci în eroare, dar reținerea adevărului întreg este uneori corectă.